

# ההינים דבש

הייתם מעזים לטפל בדבורים? להיכנס לכורת ולראות להן לאוכל? לרדות דבש? שלושה בני נוער ישראליים שהשתתפו בתחרות בינלאומית לדבוראים צעירים מספרים על הדבש ועל העוקץ של המקצוע המתוק הזה וכן כמה חשוב להציל את הדבורים שהולכות ונעלמות מן העולם

כתבה: עדי ויינברגר צילם: יוסי אלוני

יש אנשים שלא רק אוהבים ללקק כפית גדושה של דבש מתוק אלא גם לוקחים חלק פעיל בתהליך הפקתו. לאנשים אלה קוראים



דבוראים. דבוראי הוא אדם שמגדל דבורים ומטפל בכורת אשר מייצרת דבש. בישראל יש כ-500 דבוראים ולהם כ-100,000 כורות. אמנם זהו מקצוע של מבוגרים, אבל יש גם ילדים ובני נוער שמגדלים דבורים. בדרך כלל הם באים מבתים שבהם הדבש זורם במשפחה. כאלה הם תם גרתי, בן 15 וחצי, מכפר בן נון, אוריאל כהן, בן 14 וחצי, מחושב שילת, ומעיין בראב, בת 12, מחושב יבול, שנבחרו על ידי מועצת הדבש להשתתף בתחרות בינלאומית לדבוראים צעירים, אשר התקיימה לאחרונה בסלובקיה בהשתתפות בני נוער מ-19 מדינות שונות.

Bees make honey.



תם מחזיק בחלת דבש ועליה דבורים. אביו מומי מרטס עשן כדי להפחית את הסיכון להיעקץ



מעין חובשת את הכובע המיוחד עם הרשת, שנקרא מסווה

התלבושת הזאת אינה כבדה, אבל היא מעיקה מעט בקיץ בגלל עומס החום.

## חשיבות הדבורים

הדבורים חשובות לנו, ולא רק בגלל הדבש המתוק. הן אחראיות להאבקה של כשליש מהתזונה העולמית, ובלעדיהן לא יהיו תפוחים ואגסים, מלונים וקישואים וגם זרעים ותלתן להאכלת עופות ובקר. בעשור האחרון הולכות דבורי הדבש ונעלמות בארץ ובעולם בשל תופעה הקרויה "תסמונת התמוטטות המושבה". הסיבה לכך נעוצה בשלושה גורמים עיקריים: טפיל, שמוצץ את דמן של הדבורים ומעביר מחלות, כימיקלים להדברת מזיקים ותזונה לקויה של הדבורים. סרט האנימציה "כוורת בסרט" שהוקרן בבתי הקולנוע לפני שמונה שנים עסק כבר אז בתופעה הזאת, והשנה התגייס לנושא נשיא ארצות הברית, שהבטיח להשקיע כ-50 מיליון דולרים בתוכנית לאומית להצלת הדבורים. גם הדבוראים הצעירים פועלים כדי להעלות את המודעות לבעיה החמורה הזאת. אז עכשיו, כשתראו דבורה, לפני שתברחו ממנה בבהלה תשתדלו לזכור שעל אף היותה כה קטנה - החשיבות שלה גדולה, המתוקה.

בישראל יש כ-500 דבוראים שחופלים בכ-100,000 כוורות ברחבי הארץ. 60,000 מהכוורות חשתות להאבקת גידולים חקלאיים.



נציגי ישראל בתחרות הדבוראים הבינלאומית

תם מסביר שהסוד הוא לעבוד בזהירות: "אבל אם דבורה נכנסת בטעות לתוך המסווה שאני חובש שומעים את הצרחות שלי למרחקים."

הלבוש הוא אמצעי ההגנה עיקרי של הדבוראים מפני עקיצות דבורים. המסווה הוא כובע שמחוברת אליו רשת המסוככת על הפנים. כדי להגן על הגוף לובשים חליפה מיוחדת, עשויה בד. תם לובש אוברול, שבו המכנסיים, החולצה והכובע מחוברים זה לזה. "מדי פעם אני גם עוטה כפפות עור עבות", הוא אומר. "הן עוזרות לי כאשר אני עובד עם דבורים פחות חביבות."

הכינה הרצאה על ענף הדבוראות והציגה אותה בבית ספר. תם ואחי נרשמו לקורס דבוראות בסיסית של ד"ר עזריה לופו, אשר גם הכין את שלושת הדבוראים הצעירים לתחרות. "כיום לי ולאחי יש 15 כוורות, והדבש שלנו מוצע למכירה ביחד עם שמן הזית שאבא שלנו מייצר", אומר תם. הוא מספר מה משך אותו לדבורים מלכתחילה: "הביולוגיה של הדבורה מרתקת בעיניי. בכל כוורת חיים פרטים רבים. כל אחד מהם פועל באופן עצמאי, אך הם יוצרים גוף חברתי שמתפקד יחד."

פעם בשבוע תם מקדיש זמן לדבורים. הוא בוחר כוורות אחדות ובדוק אותן, בוחן את מלאי הדבש, מוודא שיש אבקת פרחים בכל כוורת ומחפש אחר הטלות. אם אין דבש בכוורת הסיבה יכולה להיות שהדבורים התקשו למצוא מזון. ואז תם מכין תמיסת סוכר ומוזג אותה למגירה מיוחדת בכוורת.

לקראת סוף האביב הכוורות גדושות בדבש שמוכן לרדייה. אז המלאכה מרובה. מעין ובני משפחתה משקיעים יום שלם, מבוקר עד ערב, ולפעמים אף יומיים במלאכת הרדייה המתישה. בתקופה הזאת, תם מספר, עליו להוציא חלות דבש ולהבריח מהן במהירות את הדבורים באמצעות מברשת מיוחדת (ולא במפוח, כדי לא להציק לדבורים) ולהביא אותן למכונת רדייה שמוציאה את הדבש מהחלה.



בישראל נצרכות כ-4,000 טונות של דבש מדי שנה בשנה. ישראלי צורך בממוצע כחצי קילוגרם דבש בשנה.

## בגדים מיוחדים

ומה עם עקיצות? מעין ממליצה לא לפחד כלל. "בהתחלה פחדתי ונעקצתי די הרבה, אבל זאת רק בריאות", היא אומרת. "צריך ליהנות מהעבודה. אצלנו זו ממש חוויה משפחתית כשאני, הוריי ושני אחיי הקטנים מבלים ימים שלמים ברדיית הדבש."

התחרות כללה מבחן תיאורטי ומשימות כגון פתיחת הכוורת וסימון הזכרים באמצעות טוש מיוחד, בניית חלות דבש מעץ, הוצאת חלה מכוורת וזיהוי אבקת פרחים, דבש או זחלים. בעיני תם המשימה המאתגרת ביותר הייתה העברת זחל לתא של מלכה. "כדי לגרום לזחל להתפתח למלכה נהוג להעביר אותו לכוורת שאין בה מלכה", הוא מסביר.

## דבש זורם במשפחה

אביו ודודו של אוריאל הם דבוראים ותיקים, ומטפחים כאלף כוורות ברחבי הארץ. אוריאל מתלווה אליהם מגיל צעיר. מעיין הצטרפה לכוורת של אביה בגיל שבע, ומה שהחל אצלם כתחביב התפתח לעסק משפחתי קטן, שנקרא על שמה של מעיין, "מעין הדבש". היא אף

תם בחליפה וכובע החגנים עליו חפני הדבורים



אריאל פותח כוורת

## רוצים להיות דבוראים?

הירשמו לקורס דבוראות, שמתקיימים במגוון מוסדות בארץ. סעו למכוורות הפתוחות למבקרים ברחבי הארץ.

גלשו באתר האינטרנט של מועצת הדבש. גדלו צמחים שהדבורים יכולות לאסוף צוף מפרחיהם, כגון שיחי מרווה או רוזמרין.

אכלו דבש. הוא לא רק טעים, אלא גם בריא. השתתפו בפעילויות המתקיימות במסגרת פסטיבל הדבש הנערך מדי שנה ביוזמת מועצת הדבש.

ודאו שאינכם אלרגיים לעקיצות דבורים.

צפו בסרט "כוורת בסרט".



דבורי הדבש אחראיות להאבקה של 80 אחוזים מהגידולים החקלאיים בעולם. בלעדיהן נחווה מצוקת מזון חמורה.